ХУДОЖНЄ НАВАНТАЖЕННЯ ФОРМ ІМЕННИКА В ПОЕТИЧНОМУ МОВЛЕННІ ЛІНИ КОСТЕНКО

Сухоруков В.А., Шокуров О.В.
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків

У нашій роботі ми спиралися на фундаментальну ідею Р. Якобсона про «співположення граматичних форм» у поетичних текстах. Пізніше цю ідею підхопила й розробила О. Скоробогатова.

Використання в поетичному тексті різних граматичних мовних засобів та їх вплив на створення індивідуального стилю автора розглядали видатні науковці Харківської філологічної школи: Ю.В. Шевельов, В.С. Калашник, О.О. Маленко, О.О. Скоробогатова, О.А. Олексенко, І.А. Павлова, О.В. Халіман та ін.

Морфологічний рівень поетичного мовлення Ліни Костенко, зокрема, роль граматичних форм іменників, їх семантики у реалізації її поетичних задумів аналізувалися недостатньо. Ми спробували долучитися до розгляду цього питання.

Зіставлення однокорінних морфологічних одиниць спостерігаємо в багатьох поезіях Ліни Костенко як експресивного засобу підсилення авторського задуму («Два чорні лебеді»); тавтологічне вживання одного й того ж іменника в різних формах для підсилення його емоційності й змісту (Ван-Гог); співположення іменників схожої моделі утворення, таких, що містять опорний для настрою твору корінь, сприяє налаштуванню на сприйняття настрою поетичного твору («Божевілля моє…»).

Іменники на позначення часу, які формують морфологічну домінанту вірша, завдають певної системи координат всього поетичного виміру (Нехай підождуть невідкладні справи).

Поетеса майстерне володіє сингулярними й плюральними формами іменника з метою донесення бажаних для авторки змістів. Це й відтворення почуттів самотності (І день, і ніч…), і зображення циклічності природних циклів («*Метуть сніги. Сніги метуть, метуть*»), і причетності до природи, відчуття себе її часточкою (Вже третій день…). Цікавим є й використання певного відмінка різних іменників для створення домінанти, лейтмотиву ліричного твору («Вечірнє сонце, дякую за день!», «Львівські голуби», Сосновий ліс перебирає струни).

Ми бачимо використання граматичних форм іменника для згущення потрібних для авторки змістів та ідей, для створення ритмів, домінант, лейтмотивів поетичних творів.